

vsak narod derži svojih starih svetinj. Okoljšine so nanese, da je letošnji Štefanov dan bil posebno prazničen. V Budi je bila lepa procesija, ktere se je razun neštevilnega ljudstva (Čez 80.000) udeležilo nekoliko plemenitašev (magnatov) in pa prvi ogerski škof in kardinal, kteremu tukaj „primaš“ pravijo. Mesto Buda je bilo sedež nekdanjih ogerskih kraljev, in v Budi so še zdaj vse višje uradnije dežele ogerske; primaš pa stanuje v Oštrogonu, ker tam se je rodil sv. Štefan, in ker iz Oštrogona je začela luč keršanske vere svetiti po deželi. — Da Vam procesijo nekoliko popišem, naj Vam povem najpoprej, da so nesli s procesijo „sveto roko“ (to je, košček roke sv. Štefana) iz kraljeve palače v farno cerkev, in odtod nazaj v kraljevo palačo. Sv. roka je bila v stekleni škrinjici, na kateri se je lesketala tudi majhna sreberna krona ogerske dežele. To škrinjico so nesli štirje dijakoni. Pred njimi so šle skupščine raznih rokodelcov s svojimi lastnimi zastavami, potem nekoliko plemenitašev, in vikši uradniki oblečeni po ogerskem običaji; za škatlico so šli gospod primaš, in za njimi vojaški poglavarji. V farni cerkvi je bila velika sv. maša, po maši je bila kratka pridiga o delih sv. Štefana. Po dokončani Božji službi je šla procesija nazaj v kraljevo palačo. Ko so se povernili na veliki terg, je vojaška muzika zagodla cesarsko pesem, pa tam sobrana mladež je koj zapela „domačo besedo“ (po madžarski szozat imenovano), to je, pesem ogerskega naroda. — Ko je bil konec procesije, in ko so kardinal-primaš iz stolne cerkve prišli, da bi se peljali v svoje stanišče, so jih pozdravili plemenitaši in tukaj še bivajoči učenci s tisučnimi klici: „Eljen magyarország primaša“, to je, „Bog naj živi ogerskega primaša“. Troje učencov je stopilo odzad na kočijo škofovo; eden je imel v rokah svilnato narodno zastavo, dva sta držala potegnjena meča proti zastavi, češ, da so vsi pričujoči pripravljeni, krí preliti in se bojevati za narodne pravice. Tako so se peljali gosp. primaš na svoj dom, spremljani od tisučernih učencov, plemenitašev in drugih ljudi, ki so — ne peli — ampak gromovito kričali „szozat“ in vriskali „eljen“. Pred škofovo hišo so nekteri govorili o narodnosti; ko so se pa škof na prizoru (balkonu) pokazali in sv. blagoslov pričujočim podelili, se je razšlo mirno vse ljudstvo. S tem je bila procesija doveršena. Opoldne je bil slovesen obed pri deželnem poglavarju fzm. Benedek-u, slavnem vojskovodju pa tudi visokospoštovanem ljudoljubu. Popoldan so šli učenci in velika množica ljudi v mali gojzdič sosednega mesta Pešta, kamor so bili nesli tudi narodno zastavo. Tù so burke uganjali, pili in peli skorej celo noč, in so nabili tudi nekoliko „pinčev“ ali „štularjev“ ali po naše gosposkih klobukov z visoko štulo. Kar pa se tiče teh klobukov ali „pinčev“ morate vediti, da tukaj so taki klobuki bele vrane, ker večkrat ni varno se podati z navadnim loncem na glavi med ljudstvo, zakaj nekteri (pa brez zamere naj je rečeno!) prenapeti ljudje mislijo, da oni, ki se ne oblačijo od nog do glave po ogersko, niso možje prave korenine. Sicer pa je bilo vse v lepem redu in čeravno ni bilo nikjer ne sledu ne tiru policijske straže, ni bilo nikjer nobene homatije. Narodni praznik se je doveršil dostojno.

Iz gorskega Kotara. Nemilo postopanje s našim brotjom u Turskoj a naročito sada u Siriji doisto vsakog rodoljuba raztužuje. Zalebože i isti se inostranci dižu u pomoć, *) samo se mi Jugoslavjani redko ili veoma kasno brinimo za ono, na čemu bi nam najviše ležeće biti moralo. Značaj naš zahteva stoga, da se odvažno složimo i pohitimo odgovoriti svetoj dužnosti činom ozbiljnim kog bi i mi od njih očekivali. — Sa žalostjum dakle opazujem koliko se razvitakah u neshvaćanju nuždnih naukah kod siromašnog pućanstva zakapa — i kako narod naš izostaje. Dužnost stoga veže svih nas, da sve sile upotrebimo za doskoćiti ovomu nedostatku, i postići svrhu, koje cilj budućnost našu pospiesiti bude mogao. Turk.

*) Glej dnešnjega „Novičarja“ iz Dunaja. Vred.

Iz Lokve v Primorskem 19. avgusta. A. J. M. — Ker so unidan „Novice“ o priljudnosti krajnskih kerčmarjev na Horvaškem govorile, naj jim tudi jez eno od odertije nekega kerčmarja iz Divina na goriškem krasu povem. — Ko sem 25. junija t. l. po opravih se s svojima dvema konjičema v Divin pripeljal, sem mogel samo za štalo, kjer sta konjiča od 9. ure zjutraj do 3. popoldne stala, 1 gold. nov. dn. plačati; za mervo in dobro roko konjskemu hlapcu sem pa plačilo posebej odrajtal. Res je, da omenjeni kerčmar zdaj slovó od oštarije jemlje, ker mu železnica že na duri terka; al takega odertnika naj raje berž slana vzame! Ako se za 6 ur mora plačati 1 gold., bi zneslo po takem plačilo za noč in dan (24 ur) 4 gold., tedaj za leto in dan 1460 gold. za dva konja! Maloktera najvikša gospôda plačuje za svoje stanišče toliko. Žal mi je le, da mu nisem gnoja zarajtal, ki sta mu ga moja konjiča pustila, in ga odštel od tistega goldinarja, ki sem mu ga mogel za hlevščino plačati. Al dobre misli pridejo človeku rade prepozno!

Iz Železnikov 26. avgusta. Prosim Vas lepo, ljube „Novice“, sporočite vsem mojim bližnjim in daljnim znancom in prijatlom žalostno naznanilo, da so danes v jutro ob 1. uri čez polnoči moj ljubi oče Luka Levičnik, 80 letni starček, po kratki, pa silno hudi pljučni bolezni mirno v Gospodu zaspali. Od revnih, pa pobožnih staršev rojeni so bili nekdaž reven kovač; ker pa so veliko delali, še več pa molili, je blagoslovil Bog njih dela tako, da so nas mogli vseh pet sinov dati v šolo in odgojiti v službo države; *) zraven tega pa vendar niso nikoli kruha stradali. Do zadnjih dni so bili marljivi pri delu in molitvi; upam toraj, da jim tudi nebeško plačilo ni odšlo. Priporočam zlasti č. č. g. g. duhovnikom znancom rajnega očeta v pobožni spomin! Z Bogom. J. Levičnik.

Iz Metlike 23. avg. M. P. — Po iskrenem prizadevanji rajnega gosp. J. Hradecki-ga prebujena sviloreja na Krajskem bolj in bolj napreduje — tako reči — z veličanskimi koraki, posebno okoli Metlike. Pred nekaj leti je bil tù eden izmed iskrenih pospeševavcov sviloreje gospod tehant V.; začasno je pa gospod K. res v mikaven in posnemovaven izgled celemu tukajšnjemu okrožju. On redi leto za letom veliko svilodov (židnih červov), poznavši tolikanj dobiček, ki mu ga vsako leto donašajo; in letos je dobil 3 cente kaj lepih židnih mešičkov. Semena si zlo lepega za prihodnje leto hrani. S tim obnašanjem zbuja on nove svilorejce. Jel je eden bližnjih zemljakov murbe po svojem zemljišču zasajati in svilode rediti in njega posnemati se pripravlja več domačinov; Bog daj! da bi se kmali in čeversto sviloreje poprijeli, saj donaša brez prevelicega truda in stroškov dobiček. Murbinega drevja je tukaj dovelj; od Metlike do prodke Kupe in proti Gradacu so cele verste murb ob cestah in po celinah, ki kaj bohotno rastejo. Znana je pa tudi Belim Krajncem resnica: Da je sadjoreja, združena s poljodelstvom, kmetovavstvu velik dobiček in močna podpora; zategadel se z njo marljivo pečajo, divjake žlahnijo in na slehern pripraven kotec mnogoverstne plemena sadja leporedno zasajajo. To obnašanje svedoči veliko skerb za svoje in svojih potomcov blagostanje. Le žalibog! da je na Krajskem še v mnogih krajih, ker bi se sadjoreja dobro sponašala, — blizo hiš na kmetih — poleg potov in cest in po polji le redko kje sadnih dreves zasajenih, in da tako veliko pripravnega prostora leži, ki nič dobička ne donaša. Kako dolgo se bojo še roke križem držale?!

S Cerknice 25. avg. * — Nesreča nikoli ne počiva, pravi star pregovor. Preteklo nedeljo so rogovilili pri nas v neki kerčmi fantje prav v pozno noč. Bilo je že blizo pol-

*) Jernej, dr. modroslovja, dekan v Št. Mohoru v Zili; Juri, c. kr. okrajni predstojnik v Krajski gori; Peter, c. kr. adjunkt deželne sodnije v Ljubljani; Franc, kaplan v Št. Kocijanu poleg Mokronoga, in Jožef, učenik v Železnikih.

noči, ko se razidejo. Eden izmed teh, iz Minišije domá, zdaj pa hlapec tukaj, domú pridši, odpre dvorišne vrata, jih zopet zapre za seboj in kadí smodko za vratmi, zgornje vrata so pa zbite iz remeljnov, da se vidi skozi nje. Kmalo na to pride memo žandarska patrola. Ko zagleda kadivca za vratmi, stopi eden blizo vprašaje: kaj da dela tako pozno tukaj, in hoče vrata odpreti. Ker pa uni znotraj vrata tišči, in se ni moglo prav razložiti, misli žandar, da jih je več, ki morebiti menijo kake nerodnosti počenjati, zato vtakne puško skozi vrata, da bi jih z bajonetom odpodil in vrata odperl. Uni znotraj se pa, zmiraj le molčé, stisne na tla za vrata in tišči. Žandar to čuté gré z bajonetom za njim, zadene po nevedoma s petelinom ob remelj, puška se sproži in strel raznese unemu za vratmi vso čepino, tako, da je bil pri tej priči mertev. Žalosten nasledek nesrečnega ponočevanja! Od rajnega pravijo, da je imel tisti dan posebne predčutja te nesreče, dvakrat da je bil šel podnevi na pokopališče, in ponoči, ko je šel iz kerčme domú, ga je bilo tako strah, da ni mogel sam iti in je prosil enega svojih tovaršev, naj ga spremlja do doma.

Iz Zaloga pri Cerkljah 20. avgusta. V četrtek na sv. Roka dan je bil za našo sosesko prav imeniten in vesel dan. Bila je namreč konecletna šolska preskušinja naših pridnih otrok, ktero so počastili gospod tehant in več drugih častitih gospodov z svojo pričujočnostjo. Ne bom vam popisoval vsega na drobno in vam pravil, kar se tudi drugod godí; le to vam hočem povedati, kar je pri nas posebnega in res prav veselega bilo. Ko je bilo izpraševanje iz kersanskega nauka končano, so začeli šolarji in šolarke slovensko brati in potem razlagati, kar so brali. Veselje je bilo slišati, kako gladko jim je šlo od rok. In ko so že precej časa brali, so prečastiti gosp. tehant pridnemu gosp. učniku veleli, naj otroke tudi kaj iz računstva popraša. Al v tem hipu vsi otroci poskočijo z bukvicami rekoč: „jez še nisem bral; jez še nisem bral“. Učnik jih je mogel dolgo pregovarjati, preden jih je potolažil, rekši, da bi časa zmanjkalo, ako bi vsi brali. Tudi gosp. tehant so jim djali: „prav rad vam verjamem, da vsi dobro znate; le zmiraj bodite tako pridni kakor ste prvo leto; to je prav lepo“. Tudi poštevanje iz glave je šlo prav gladko. H koncu so zapeli cesarsko pesem in pa pesmico, ki se glasi: „V nebesih sem doma“ itd. Tako lepo so jo peli, da smo vsi ginjeni jih poslušali, starši in drugi domači pa so se veselja jokali. Nazadnje so prišle „zlate bukve“ na versto; oj kakošno veselje je to bilo! — Ne morem skleniti tega popisa, da bi s pohvalo tudi ne omenil našega pridnega učenika Jožeta Jerše-ta, ki se tako marljivo ukvarja z mladostjo in v vsem kaže, da zapopada imenitni poklic, ki ga ima učitelj ljudskih šol, v katerih naši otroci zajemajo nauke, ki jim bodo za njih življenje na vsako stran velika dobrota, da si bojo mogli pomagati na bolji stan.

Jakob Kos.

Iz Novega mesta 26. avg. — Danes ponoči je pogorelo tukaj troje hiš, in verlemu obnašanju tukajšnih vojakov gré hvala, da ogenj ni dalje segel. Kakor pa so bili vojaki 3. ces. lovskega batalijona velika sreča za mesto, tako je njih gospod poveljnik Nikolaj princ Virtemberski 17. dan t. m. rešil življenje 5 let staremu fantu, ki je blizo strelarnice ravno pod mlinom v vodo padel. V tem, ko so nekteri iskali čolna, da bi bili šli revčetu na pomoč, in so se drugi slačili, da bi bili plaval do njega, je hipoma skočil princ oblečen kakor je bil v Kerko, plaval pod mlinsko kolo in potegnil otroka iz vode že napol mertvega in ga prinesel na suho, kjer ga je sam k življenju obudil. Slava verlemu možu!

Novičar iz domačih in ptujih dežel.

Iz Dunaja. — Veliki zbor državnih svetovavcov se bo menda še le 3. dan prihodnjega mesca začel; pa

tudi to še ni gotovo. Že se veliko govori o tem, kako je za pretres državnih dohodkov in stroškov izvoljeni odbor edenindvajsetakov se oglasil o tistih imenitnih predlogih, ki bojo prišli na zadnje zastran vladnih prenarredb in poprav na versto. Kakor se sliši, je teh eden in dvajset gospodov razcepljenih v 3 stranke, namreč večina njih, to je, 11 jih je skozi in skozi za Sečenov (ogerski) predlog; ti so: Sečen, Apponyi, Andrassy, Majlath, Strosmajer, Vraničani, Clam-Martinic, Krajski, Salvotti, Colloredo in knez Auersperg; 4 in sicer: Sokčević, grof Auersperg, St. Julien in Merkandin so sicer tudi za ta predlog, pa z nekterimi pogoji; 15 jih je tedaj sploh za predlog večine; — 6 gospodov pa je, ki grejo drugo pot in se deržijo tako imenovanega nemškega predloga, in ti so: dr. Hein, dr. Strasser, Močonyi, Reyer, Schöller in Mayer. Kaj obsega ogerski, kaj nemški predlog in kateri so pogoji, pod katerimi so se omenjeni 4 gospodje ustopili na stran ogerskega predloga, ni še natančno znano in se bo še le zvedilo v velikem zboru, v katerem bo glasovalo vseh 59 državnih svetovavcov in v katerem se bo še le pokazalo, ktera stran bo zmagala. Predlog večine bo velikemu zboru razodel Clam-Martiniz, predlog manjšine pa dr. Hein. Imenitna pravda bo, pa tudi važna za vse narode cesarstva našega, kateri povsod že zlo hrepenijo po prenarredbah (reformah) toliko potrebnih. Se vé, da to, kar bo večina državnega zbora o tem sklenila, velja le za svet, ki ga bojo presvitli cesar iz rok takih mož sprejeli, ktere so sami izvolili, do katerih tedaj svoje polno zaupanje imajo; al ravno iz tega sledi velika pomemba njih svetov na vsako stran. Prihodnji mesec bo tedaj važen za naše cesarstvo. — Kakor pa imenitnih reči pričakujemo, ki se tičejo notranjih zadev našega cesarstva, tako slišimo tudi važne novice, ki zadevajo unanje razmere. V Toplicah se je unidan Avstrija sprijaznila s Prusijo (Prajzovskim) in po tej s celo Nemčijo. Pruski vladar pa želi sprijazniti Avstrijo tudi z Rusijo, in po najnovejših novicah mu je to nek že zlo obveljalo. Pa tudi Angležko se obrača nekako prijazniše do Avstrije, kar je cesar Napoleon se utaknil v homatije turške v Sirii, ki so Angležem posebno hud tern v peti. Tako so se politične razmere poslednje dni zlo premenile; Avstrija dosihmal skor da samica dobiva prijatlov kakor jih zgubiva cesar Napoleon. Ni sicer nič še prav gotovega, pa vendar se kažejo znamenja, ktere niso brez pomembe za prihodnji čas. — Pri vsem se cena obligacij ni nič na bolje obernila in cena srebra hodi spet čez 30.

— Žandarmerija je vsled ces. ukaza zdaj drugač osnovana. Ne le, da je število žandarjev zlo zmanjšano (v vsem cesarstvu na 194 oficirjev in 7729 mož, med kterimi je pa 600 konjikov), je žandarmerija tudi sicer drugač postavljena. Poprej je bila samo svojemu vojaškemu poveljstvu podložna, sedaj pa je tudi ministerstvu notranjih oprav in v vsaki deželi deželnemu poglavarstvu in ces. kantonskim gosposkam, čeravno je sicer še po vojaški osnovi uravnana kakor je pred bila. Žandarji morajo zdaj zmiraj pripravljeni biti, da spolnijo ukaze politične (kantonske) gosposke v vseh rečéh, ki zadevajo občni mir, red in varnost dežele; policijske srenjske reči pa ne spadajo v njih opravilstvo, vendar naj čujejo tudi nad tem, in naj so, ako jih župani potrebujejo, tudi njim na pomoč. Ker je v ta namen treba, da žandarji kraj in ljudi tistega kraja poznajo, naj se za navadno ne predstavljajo sèm ter tje; zato morajo pa tudi žandarji deželni jezik popolnoma razumeti. Neprenehoma na patrolo hoditi ni treba; tudi ni treba, da bi zmiraj dva pa dva žandarja skupaj hodila, ako letni čas, nevarnost kraja itd. tega ne nanaša. V mestih, kjer imajo za občno varnost policijsko stražo, ni treba več žandarjev. Politične (kantonske ali druge cesarske) gosposke pa nimajo pravice žandarja kaznovati, če se je kaj pregrešil; ampak politična gosposka, če ima kako pritožbo